

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.29>

УДК 657.16.3

М. О. Науменко,

доктор філософії, професор кафедри менеджменту та військового господарства,

Національна академія Національної гвардії України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1974-2341>

КОНТРОЛЬ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ТОВАРІВ, РОБІТ ТА ПОСЛУГ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

M. Naumenko,

Doctor of Philosophy, Professor of the Department of Management and the military economy, National Academy of the National Guard of Ukraine

CONTROL, STANDARDIZATION AND CERTIFICATION OF THE FINANCIAL SECURITY OF THE PURCHASE OF GOODS, WORKS AND SERVICES FOR THE MILITARY UNITS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

У даній статті подано розробку методичного забезпечення контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. У якості наукової новизни отриманих результатів виступає розробка теоретико-методологічних засад контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. В даній роботі розглянуто можливі шляхи задоволення різнопланових потреб військових частин Національної гвардії України. В статті подано розгляд випадків превалювання грошового чи

централізованого матеріального постачання військових частин. Розглянуто види фінансового забезпечення військових частин Національної гвардії України. Систематизовано основні способи здійснення фінансового планування як вихідного елементу фінансового забезпечення військових частин. В даній статті наведено суб'єкти контролю, які є складовими моделі управління фінансовим контролем військових частин Національної гвардії України. Описані компоненти організаційної моделі управління фінансовим контролем закупівель. У статті систематизовано та запропоновано ключові принципи оптимізації моделювання процесу управління фінансовим контролем закупівель. В даному дослідженні розглянуто основні напрямки контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. Запропоновано перелік критеріїв контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. Систематизовано основні фінансові ризики для суб'єктів контрактних відносин. У якості подальшого напрямку розвитку дослідження розглядається формування системи показників оцінки якості контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій командуванню військових частин стосовно контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

This article presents the development of methodological support for control, standardization and certification of financial support for procurement of goods, works and services for military units of the National Guard of Ukraine. The scientific novelty of the obtained results is the development of theoretical and methodological principles of control, standardization and certification of financial support for procurement of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine. This paper examines possible ways of meeting the diverse needs of the military units of the National Guard of Ukraine. The article examines cases of the prevalence of monetary or centralized material supply of military units. The types of financial support of the military units of the National Guard of Ukraine are considered. The main ways of implementing financial planning as an initial element of financial support of military units are systematized. This article presents control

subjects that are components of the financial control management model of military units of the National Guard of Ukraine. The components of the organizational model of financial control of purchases are described. The article systematizes and proposes the key principles of optimizing the modeling of the process of managing the financial control of purchases. This study examines the main areas of control, standardization and certification of financial support for the procurement of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine. A list of criteria for control, standardization and certification of financial support for procurement of goods, works and services for military units of the National Guard of Ukraine is proposed. The main financial risks for the subjects of contractual relations are systematized. The formation of a system of indicators for assessing the quality of control, standardization and certification of financial support for procurement of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine is considered as a further direction of research development. The practical significance of the obtained results lies in the formation of relevant recommendations to the command of military units regarding the control, standardization and certification of financial support for procurement of goods, works and services for military units of the National Guard of Ukraine.

Ключові слова: *контроль, стандартизація, сертифікація, фінансове забезпечення закупівель, військові частини, товари, роботи, послуги, методика*

Keywords: *control, standardization, certification, financial support for purchases, military units, goods, works, services, methodology*

Постановка проблеми. Фінансовий контроль закупівель є новацією контрактної системи і тому потребує організаційного моделювання управління. Організаційна модель є своєрідним науково-аналітичним інструментом, що дозволяє не тільки розподілити обов'язки між організаційними структурами системи управління, а й здійснювати моніторинг реалізації управлінських рішень.

Створення якісної та ефективної організаційної моделі є передумовою підвищення якості управління господарської діяльністю та боєздатності військових частин. Внаслідок цього актуального значення набуває наукова та практична проблематика дослідження специфіки контролю, стандартизації та

сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових роботах [1, 2] розглянуто специфіку забезпечення антикорупційної складової військових частин Національної гвардії України. Наукові статті [3-5] присвячені оптимізації інформаційного забезпечення логістичного контролю процесу закупівель. Питання оцінки якості контролю процесів фінансового забезпечення Національної гвардії України викладені в наукових працях [6-9]. Дослідження механізмів набуття компетентностей офіцерів Національної гвардії України стосовно контролю процесів фінансового забезпечення подано у роботі [10].

Але на сьогодні в економічній літературі відсутня комплексна методика стосовно контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка методичного забезпечення контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу.

Різноманітні потреби військових частин Національної гвардії України задовольняються як шляхом децентралізованих заготівель (закупівель) матеріальних засобів, і отриманням послуг від розташованих поруч підприємств і закупівельних організацій. Це тим, що окремі види матеріалів чи майна недоцільно (чи незручно) отримувати централізованим способом. Наприклад, йдеться про канцелярське приладдя або про купівлю будматеріалів. Також це стосується комунальних послуг – газопостачання, електропостачання, вода. У цьому разі військова частина укладає договір безпосередньо з постачальником послуг без посередницької участі центру. Децентралізовані заготівлі матеріальних засобів та отримання послуг у сторонніх організацій з'єднаннями та військовими частинами виробляються за плату. Тому

Міністерством відпускається частина бюджетних коштів для розрахунків на місцях за видатками, пов'язаними з бойовою підготовкою та виховною роботою, експлуатацією, утриманням та ремонтом озброєння та техніки, господарсько-побутовим устроєм військ. Це друга передбачена форма забезпечення потреб військових частин Національної гвардії України – відпустка грошей за бюджетним кошторисом. Ці гроші витрачаються, зокрема на заробітну плату військовослужбовців та цивільного персоналу частин.

Незважаючи на те, що військові частини Національної гвардії України є у певному сенсі відокремленою економічною системою, люди не можуть бути відірвані від системи економічних взаємин усередині держави, а отже, гроші необхідні їм для задоволення матеріальних, культурно-побутових та інших потреб.

Важливо розуміти, що превалювання грошового чи централізованого матеріального постачання залежить від умов. Так, наприклад, в умовах воєнного часу, переважають централізовані постачання постачання та техніки, а відпустка бюджетних грошей обмежується лише виплатою забезпечення військовим. У мирний час переважним є грошовий формат бюджетних асигнувань.

Фінансове забезпечення військових частин Національної гвардії України включає фінансове планування та фінансування (для одержувачів коштів – отримання та зберігання коштів, здавання виручки), економне та доцільне витрачання коштів, бюджетний облік та звітність, контроль за їх використанням. У цих елементах фінансового забезпечення знаходять вираз розподільна та контрольна функції фінансів як об'єктивно існуючої економічної категорії.

Фінансове забезпечення здійснюється на користь постійного підвищення бойової готовності та боєздатності військових частин, і кожен його елемент сприяє виконанню цього завдання.

Вихідний елемент фінансового забезпечення військових частин Національної гвардії України – фінансове планування, яке здійснюється шляхом:

- 1) визначення потреби у коштах;
- 2) своєчасного витребування коштів;
- 3) розподілу призначень коштів, доведення їх до нижчих ланок (доведення обсягів фінансування, лімітів бюджетних зобов'язань);
- 4) попереднього контролю за законністю, господарською доцільністю та ефективністю використання коштів;
- 5) систематичного вивчення змін потреб у грошових коштах протягом року, коригування фінансово-планових документів, витребування додаткових призначень (зменшення раніше призначених бюджетних коштів).

Фінансове планування забезпечує вартісну оцінку матеріальних та трудових ресурсів, необхідних для забезпечення життєдіяльності військових частин та вирішення завдань підтримки їхньої боєготовності.

У процесі фінансового планування складаються, затверджуються та виконуються фінансово-планові документи, що дозволяє активно впливати на ефективність використання державних коштів, ступінь задоволення потреб військ та підтримку їхньої бойової готовності, на досягнення результативності бюджетних видатків (кінцевих значущих та вимірних результатів)

Модель управління фінансовим контролем військових частин Національної гвардії України має включати наступні суб'єкти контролю:

- замовники;
- контрактні служби;
- контрактні керуючі;
- комісії зі здійснення закупівель та їх члени;
- уповноважені органи;
- уповноважені установи;
- спеціалізовані організації;
- оператори електронних майданчиків.

Організаційна модель управління фінансовим контролем закупівель має включати:

- цілі та принципи фінансового контролю закупівель;
- взаємозв'язок структурних елементів системи управління фінансовим

контролем закупівель.

На здійснення контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України надають безпосередній вплив специфічні всім систем управління характеристики:

людський фактор (соціально-психологічні аспекти здійснення фінансового контролю закупівель, що зумовлюють весь процес закупівельної діяльності та здійснення її фінансового контролю зокрема);

різний рівень професійної підготовки кадрів;

потреба у переробці великого обсягу інформації;

існуючі ризики щодо спотворення інформації у власних цілях.

Оптимізація моделювання процесу управління фінансовим контролем закупівель має будуватися на наступних принципах:

прозорості;

гласності;

відповідальності замовника;

результативності;

ефективності.

У структуру моделі управління фінансовим контролем закупівель має бути включені такі блоки:

цільовий;

організаційний;

моніторингу;

результативний.

Основними напрямками контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України:

дотримання вимог до обґрунтування закупівель;

нормування у сфері закупівель;

визначення та обґрунтування початкової (максимальної) ціни контракту;

застосування замовником заходів відповідальності до постачальника;

відповідність постачання умовам контракту;
своєчасність, повнота та достовірність відображення поставки у документах обліку;

відповідність використання поставленого товару, виконаної роботи або наданої послуги цілям здійснення закупівлі.

Критеріями контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України має бути:

- ☐ відповідність інформації про обсяг фінансового забезпечення, включеної до планів закупівель, інформації про обсяг фінансового забезпечення для здійснення закупівель, затвердженого та доведеного до замовника.

- ☐ відповідність інформації про ідентифікаційні коди закупівель та обсяг фінансового забезпечення для здійснення даних закупівель, що міститься:

- ☐ плани-графіки (інформація, що міститься в планах закупівель);
- ☐ повідомлення про здійснення закупівель, документацію про закупівлю, інформацію, що містяться в планах-графіках;

- ☐ протоколи визначення постачальників (підрядників, виконавців), інформації, що міститься в документації про закупівлю;

- ☐ умови проектів контрактів, що направляються учасникам закупівель, з якими укладаються контракти, інформації, що міститься у протоколах визначення постачальників (підрядників, виконавців);

- ☐ реєстр контрактів, укладених замовниками, умов контрактів.

Фінансовими ризиками суб'єктів контрактних відносин виступають: ризики державних замовників (ризик невиконання або неналежного виконання умов контракту, ризик завищення первісної ціни контракту, ризик відмови переможця торгів від укладання контракту та ін.), ризики постачальників товарів, робіт, послуг (ризик несвоєчасного фінансування, ризик погіршення ринкової кон'юнктури, ризик неправильного трактування окремих положень документації), ризики корупції та/або недобросовісної конкуренції при розміщенні державного замовлення та запропоновані способи управління ними на основі виявлення виду ризику, аналізу можливих варіантів розвитку подій,

визначення мінімізації фінансових втрат держави, облік яких дозволить забезпечити збалансованість інтересів та системність застосування широкого набору інструментів протидії корупції.

Висновки і пропозиції. Отже, наукові розробки дослідження дозволило сформулювати комплексну методику контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Науковою новизною отриманих результатів є розробка теоретико-методологічних засад контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій командуванню військових частин стосовно контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Напрямок подальшого дослідження може бути формування системи показників оцінки якості контролю, стандартизації та сертифікації фінансового забезпечення закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Література

1. Наumenko М. О. Антикоруptionна складова процесу організації закупівель товарів, робіт та послуг для потреб Національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10004> (дата звернення: 20.01.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.5

2. Naumenko M., Tovma L., Morozov I. Management of material-technical supply of territorially distributed structures: logistic approach. *Financial and credit activity: problems of theory and practice. Collection of scientific paper*. Vol. 2, No 33, 2020. P. 324-334.

3. Hrabovskyi Y., Brynza N., Vilkhivska O. Development of information visualization methods for use in multimedia applications. *EUREKA: Physics and Engineering*. 2020. № 1, P. 3 – 17.
4. Pushkar O., Hrabovskyi Y., Gordyeyev A. (2020). Development of a method for optimizing the site loading speed. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6(2 (108), pp. 21–29.
5. Naumenko M., Valiavska N., Saiensus M., Ptashchenko O., Nikitiuk V., Saliuk A. Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Volume 11. Issue 5. P. 54-64.
6. Hrabovskyi Y. Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning. *Journal of Communication and Computer*. 2015. № 12. P. 286-296.
7. Naumenko M. Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, 2021, № 1 (118). С. 74-79.
8. Hrabovskyi Y. Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning. *Journal of Communication and Computer*. 2015. № 12. P. 286-296.
9. Грабовський Є. М. Методика створення електронного каталогу обладнання видавничо-поліграфічного виробництва на основі використання програмних агентів. Системи обробки інформації. 2018. Вип. 2. С. 52-59.
10. Sokolovskyi S., Naumenko M. Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine. *Asia Life Sciences*, 2020. № 22(2). P. 455 – 468

References

1. Naumenko, M. O. (2022), “Anti-corruption component of the process of organizing procurement of goods, works and services for the needs of the National Guard of Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10004> (Accessed 20.01.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.5

2. Naumenko, M., Tovma, L. and Morozov, I. (2020), "Management of material-technical supply of territorially distributed structures: logistic approach", *Financial and credit activity: problems of theory and practice. Collection of scientific papers*, Vol. 2, No 33, pp. 324-334.

3. Hrabovskyi, Y. Brynza, N. and Vilkhivska, O. (2020), "Development of information visualization methods for use in multimedia applications", *EUREKA: Physics and Engineering*, vol. 1, pp. 3 – 17.

4. Pushkar, O., Hrabovskyi, Y. and Gordyeyev, A. (2020), "Development of a method for optimizing the site loading speed", *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, vol.6(2 (108), pp. 21–29.

5. Naumenko, M., Valiavska, N., Saiensus, M., Ptashchenko, O., Nikitiuk, V. and Saliuk, A. (2020), "Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies", *International Journal of Management (IJM)*, Vol. 11, Issue 5, pp. 54-64.

6. Hrabovskyi, Y. (2015), "Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning", *Journal of Communication and Computer*, vol. 12, pp. 286-296.

7. Naumenko, M. (2021), "Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine",. State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship, vol. 1 (118). pp. 74-79.

8. Hrabovskyi, Y. (2015), "Methods of Assessment and Diagnosis of Knowledge Quality in E-Learning", *Journal of Communication and Computer*, vol. 12, pp. 286-296.

9. Hrabovskyi, Y. M. (2018), "Methods of creating an electronic catalog of publishing and printing equipment based on the use of software agents", *Information processing systems*, vol. 2, pp. 52-59.

10. Sokolovskyi, S. and Naumenko, M. (2020), "Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine", *Asia Life Sciences*, vol.22(2), pp. 455-468

Стаття надійшла до редакції 07.02.2023 р.